

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการเสริมพลังเพื่อสร้างสำนึกในการพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีบนแผ่นดินเกิดของกลุ่มชาติพันธุ์จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยศึกษาทำความเข้าใจโลกและชีวิตของคนในชุมชนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์จิตวิญญาณที่ถูกทำลายและค้นหาสาเหตุของการถูกทำลายเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยกลไกทางวัฒนธรรม ศึกษาการสร้างพลังของการเปลี่ยนแปลงด้วยกลไกของศาสนาข้ามพรมแดนอันนำมาซึ่งการเชื่อมโยงเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณกับวิถีชีวิตของคน 3 รุ่นในชุมชนได้แก่รุ่นเก่า รุ่นกลาง รุ่นใหม่ และศึกษาการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ในกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงทางชุมชนด้วยฐานความรู้จากพลังของคนในชุมชน ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพและการปลุกจิตสำนึก(Conscientizing Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะแรกศึกษาทำความเข้าใจโลกและชีวิตของคนในชุมชนตลอดจนปัญหาของชุมชนเพื่อค้นหาทางเลือกจากภูมิปัญญาที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณใช้เวลา 8 เดือน และระยะที่ 2 ศึกษาการสร้างพลัง จากการเปลี่ยนแปลงด้วยกลไกศาสนาที่เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณและองค์ความรู้ใหม่ ใช้เวลา 10 เดือน จากนั้นนำข้อมูลที่ศึกษาวิเคราะห์ทั้งหมดเขียนพรรณนาและตรวจสอบข้อมูลจากชุมชนเพื่อความถูกต้องอีกครั้ง โดยศึกษาจาก 5 หมู่บ้านได้แก่บ้านดอกแดง บ้านขุนอมลอง บ้านหนองเต่า บ้านจะโบและปะสี ในเขตจังหวัดเชียงใหม่และบ้านป่าแป๋ ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 3 กลุ่มชาติพันธุ์คือ ชาติพันธุ์ปกากะญอ ละว้า (เลอเวีอะ) และลาหู่

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า ชุมชนทั้ง 5 แห่งมีความเข้าใจโลกว่าโลกมีมิติจิตวิญญาณมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ โลกมีเจ้าของที่ชาวลาหู่ขานนามว่า “กือซา” ละว้าขานนามว่า “เจาตี” และ “ต้าที่ต้าเตาะ” สำหรับชนเผ่าปกากะญอ ชุมชนมีความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดจากฐานรากของความเชื่อและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตและการผลิตในรอบปีที่ต้องพึ่งพา ดิน น้ำ ป่า ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีพิธีกรรมเป็นกลไกเชื่อมความสัมพันธ์ตามความเชื่อได้แก่ ประเพณีเดิม พระพุทธศาสนา และคริสต์ศาสนา ที่มีฐานรากเดิมเป็นแก่นหลัก แม้ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนศาสนาก็ยังคงคุณค่าและความหมายไว้และปฏิบัติความเชื่ออยู่ในวิถีชีวิต เพราะเชื่อว่าโลกมีจิตวิญญาณ ผืนโลกมีชีวิตและให้ชีวิตแก่ผู้อาศัยอยู่บนโลก ที่ต้องทำพิธีกรรมและสวดภาวนาวอนขอ ขอขมาลาโทษ ขอบพระคุณและขอพระพรแห่งการคุ้มครองดูแลให้ผลผลิตมีพอสามารถเลี้ยงทุกคน ทั้งในครอบครัวและชุมชนตลอดจนแขกที่มาเยือน

เมื่อสังคมและวิถีการผลิตเปลี่ยนแปลง การเข้ามาของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ การให้คุณค่าและความหมายต่อความเชื่อในวิถีชีวิตวัฒนธรรมเดิมลดลง โลกโลกียนิยมเข้ามาเบียดขับคุณค่าความเชื่อที่อยู่ในวิถีชีวิต ธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ถูกนำมาใช้จนเสื่อมสภาพลง และเกิดภาวะแห้งแล้งตลอดจนปัญหาต่างๆตามมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนรุ่นใหม่ที่ห่างจากรากทางความเชื่อเดิมอันเนื่องจากการขาดการสืบทอดความหมาย การศึกษาที่สูงขึ้นที่ขาดมิติการเรียนรู้ด้านศาสนา จึงนำไปสู่การมองโลกที่ขาดมิติด้านจิตวิญญาณ การแก้ปัญหาของชุมชน เริ่มที่ยังมีกลุ่มคนที่ยึดมั่นในศาสนาธรรมชาติความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อาวุโสในชุมชน กับกลุ่มศึกษาวิจัยที่ได้มาศึกษาเรียนรู้ฝึกปฏิบัติการทำเกษตรอินทรีย์ การทำปุ๋ยหมักและผ่านกระบวนการไตร่ตรอง กระบวนการเสริมแรงจิตใจและสร้างพลังจากมิติภายใน(inner power) อาศัยคุณค่าความเชื่อในศาสนาธรรม สู่การรำพึงภาวนาไตร่ตรอง การ

กลับไปมองดูชีวิตที่ผ่านมา (U-turn) และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติที่มีคุณค่าความหมาย ระหว่างคน ธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์สูงสุดที่พึ่งพาอาศัยกัน แต่สิ่งที่เกิดขึ้น กำลังถูกลดทอนและถูกทำลายลงทุกวัน ทำให้เกิดความสำนึกต่อถิ่นเกิด การเปิดโลกทัศน์ทางความคิดประสบการณ์ความรู้ใหม่ที่ได้นำมา วิเคราะห์ปัญหาาร่วมกันเพื่อหาทางเลือก การทำโครงการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่พบว่า ชุมชนได้นำความรู้ประสบการณ์ที่อบรมมาปรับปรนต่อยอดวัฒนธรรมเดิมของชุมชนสู่การสร้าง การเรียนรู้ผ่านมิติศาสนาทำให้เกิดสำนึกที่นำมาสู่พลังการเปลี่ยนแปลงด้วยกลไก ศาสนธรรมที่ หลากหลายทั้งประเพณีเดิม พระพุทธศาสนา และคริสต์ศาสนาที่เชื่อมโยงเศรษฐกิจเชิงจิตวิญญาณกับ วิถีชีวิตของคนทุกรุ่นที่เข้าร่วมทำโครงการต่อยอดสืบสาน และสร้างทางเลือกที่หลากหลายด้วยการ ผลิตอาหารที่ปลอดภัย การรักษาทรัพยากรธรรมชาติมรดกของชุมชน การรื้อฟื้นภูมิปัญญาด้านงานผ้า ที่มีเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์และตลาดชุมชน ทางเลือก ซึ่งเป็นกระบวนการปรับปรนตนเองด้วยการนำ วัฒนธรรมใหม่มาต่อยอดวัฒนธรรมเดิมโดยมีฐานรากคุณค่าแห่งวัฒนธรรมชุมชนเป็นหลัก ที่เป็น ประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ที่ชุมชนได้สร้างขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เกิดขึ้นด้วยพลังของ คนในชุมชนเอง